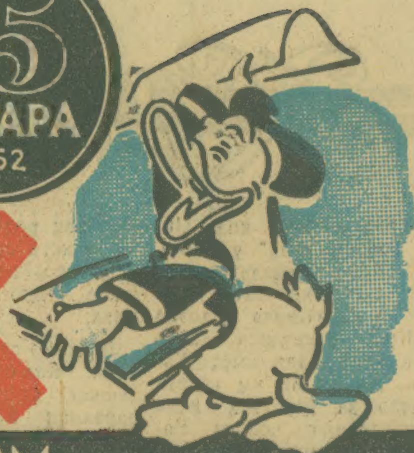
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 194 — Субота, 17 септембар 1955

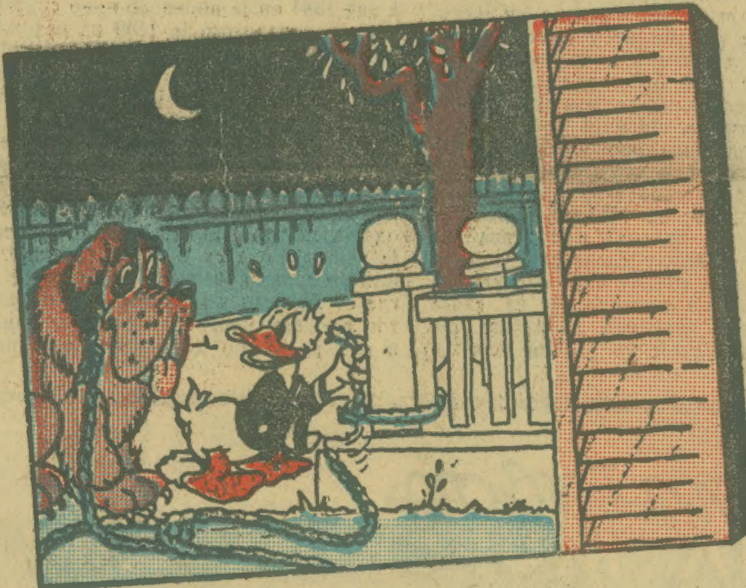
Повратак и борба с двојником 16

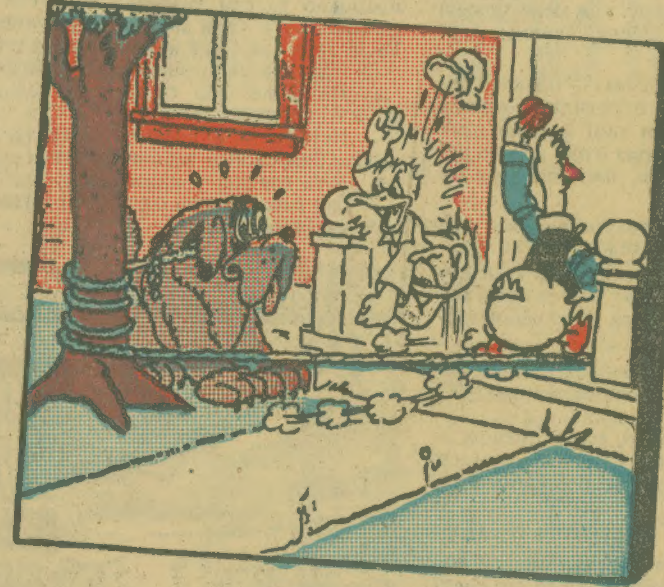

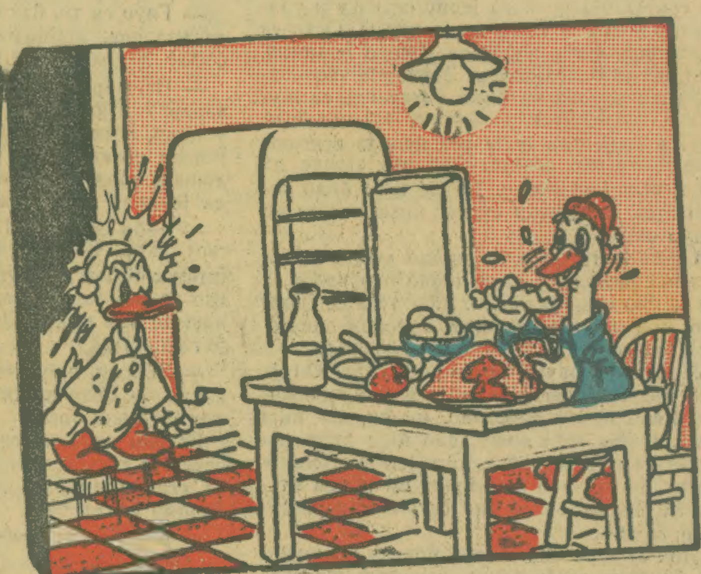

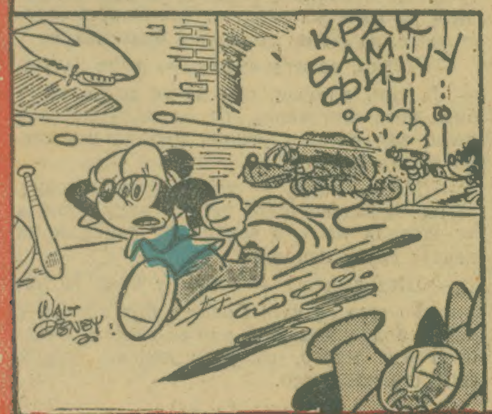

Каљостро

Пред крчмом код „Црвеног лава“ у Стразбуру тискала се тог поподнева 1783 године гомила радозналаца. Кроз пригушен жагор чуло се само једно име: Каљостро. Да ли ће им успети да макар за тренутак виде најтајанственијег човека Европе, тог алхемичара, мађионичара и „великог мајстора црне мађије“, пред којим су чак и владари дрхтали?

Причало се, обично шапатом, да је гроф Каљостро открио „камен мудрости“, води-

цу лепоте и еликсир вечне младости. Он је у савезу са ђаволом и може материју да учини невидљивом.

Гроф Каљостро допутовао је у Стразбур на позив кардинала Роана, чији је нећак био на самрти. Лечили су га најпознатији лекари Француске, а кад су они дигли руке, кардинал је наредио да позову великог врача Каљостра. У Каљостровој пратњи налазило се, поред његове жене, осам људи одевених у одежде свештеника старе египатске богиње Изиде, један наказан патуљак родом из Португалије за кога се говорило да је необично вешт алхемичар и више чудно одевених помоћника.

Лекари су били запрепашћени. Каљостро! Зар једног тешког болесника поверити варалици Каљостру? И док су се они згражали, достојанствени Каљостро, чије су црне очи биле полускривене тешким капцима, а прсти пуни блиставог прстења, пришао је болеснику и лагано стао да му трља чело. За то време двојица његових „свештеника“ стајали су непомично у једном углу и погнутих глава мрмљали нешто на неком непознатом језику. Наједном, Каљостро се усправио и повикао:

— Принче од Субиза, ти нећеш умрети! Погледај ме!

Болесник је с напором покренуо главу и загледао се у његове црне, сјајне очи.

— Ја стојим пред тобом. Ја, који имам 325 година. И ти можеш толико да живиш. Али, мораш ме без поговора слушати. Ево ти овај лек. Узми вечерас десет капи и исто толико следећих пет ноћи. Сутра ћеш устати из постеље, а прекосутра ћеш кренути за Версај, где се твој долазак очекује.

*

Човек који је у историји познат као гроф Каљостро родио се као сиромашни Ђузепе Балсамо у Палерму, на Сицилији, 1743 године. Бистар, тврдоглав, неукротив, необично самопоуздан, био је страх и трепет не само за своје вршњаке, већ и за читаву околину. У дванаестој години био је примљен у један семинаријум, али је убрзо побегао из њега после батина којима су га казнили због неког преступа. Тиме се завршило његово школовање. Неколико година касније постао је шегрт код једног апотекара. Мада се сав његов посао састојао у прању бочица и тегли, он је доцније умео богато да искористи све оно што је научио код старог апотекара. Ни ту није дуго остао. У деветнаестој години организовао је трагање за тобожњим закопаним благом, преваривши притом неколико лаковерних људи који су новчано помогли тај његов подухват. Затим је фалсификовао један тестамент и, да не би пао властима у руке, побегао у Рим.

„Учио сам на двору великог мајстора малтешких витезова, — тврдио је он касније — и помогао му да реши тајну претварања обичних метала у злато“. Разуме се да то није било тачно. Уствари, он је за то време безбрижно живео у Риму од лаковерности оних који су веровали да им његове водице могу донети срећу у љубави и пословима. Године 1769 оженио се Лоренцом Фелићани, ћерком једног занатлије. Лоренца је била славољубива као и Ђузепе, лакоумна и жељна новца. До њега је долазила прилично лако, такође захваљујући сујеверју других: проницала им је судбину гледајући у длан. После годину дана честити занатлија истерао је из своје куће овај пар варалица. За њих двоје то је био почетак новог живота, пуног авантура и успеха.

Најпре у разним градовима Италије, а затим у Марсеју, Мадриду, Лисабону и престоницама многих европских земаља, Ђузепе је наставио да продаје своје водице које доносе лепоту, љубав, углед и успех и да на хиљаду других начина вара лаковерне људе. Лоренца му је била изврстан помоћник, а њена лепота служила му је истовремено као реклама и као мамац. У Шпанији им је пошло за руком да фалсификују огромну своту новца, да га протуре и да не буду ухваћени. Били су сад богати и преконоћ ишчаурили су се у грофа Алесандра Каљостра и грофицу Серафиму. Али, њему ни то није било довољно, па је називу грофа додао нове титуле: пасторак господара Меке, усвојени син последњег краља од Требизонда, омиљени ученик мудрог Алтотаса.

Окићени свим тим звучним титулама, гроф Каљостро и његова жена нашли су се 1776 године у Лондону, где је у то време мистицизам цветао као никад раније. Бољу средину нису могли наћи. Људи су били спремни да поверују у све што им се каже и да се предаду у руке сваком оном ко је био довољно вешт да својим мађионичарским и алхемичарским триковима начини на њих некакав утисак. Каљостро је отворио праву ординацију у којој је „изабранима“ — а таквих је било много — одавао своје тајне: како да „вином из Египта“ продуже живот и како да остану млади. Људи су веровали вештом варалици, који је своје пацијенте примао огрнут дугачком тогом од црне свиле, по којој су били извезени неки неразумљиви знаци и симболи и с турбаном боје злата на глави. Име грофа Каљостра изговарано је са страхом и поштовањем, а богати аристократи окупљали су се око њега да би у замену за злато повратили младост и изгубљено здравље.

Лажни гроф није увек варао своје поштоваоце. Многима је он помогао, јер се уствари његово „враћање младости“ састојало у скидању сувишног сала помоћу нарочите дијете. Његовом успеху не треба се чудити. Јер, код њега су обично долазили људи и жене размажени животом у изобиљу и уображени болесници, које је он, захваљујући својој сугестивној моћи, лако „лечио“ од болести од којих уствари никад нису ни боловали. Но, Каљостро није жњео само успехе. Позивајући се на своју „видовитост“, он је тврдио да може да одреди тачно место где се налази какво закопано благо. Више но једном догодило се да избије на јавност да је благо које је он својом тобожњом видовитошћу открио неколико дана пре тога он својеручно закопао.

Пад грофа Каљостра био је исто толико брз као и његов успон. Године 1785 Каљостро се нашао у Паризу, баш у време кад је избила позната афера „Краљичин ђердан“. Иако умешан у њу, успео је да се одбрани, али је убрзо после тога, због неке друге кривице, доспео у Бастиљу. Његова слава почела је да тамни и после пуштања из затвора морао је, по наређењу полиције, да напусти Француску. Сећајући се својих успеха у Енглеској, он одлази у Лондон. Међутим, ни тамо није боље прошао, јер су властима стале да пристижу тужбе против њега. Опет се нашао у затвору, но како су се многе његове жртве стиделе да јавно признају своју глупост и лаковерност, био је пуштен на слободу. Од старе славе није остало ни трага.

Најзад, материјално потпуно пропали, лажни гроф и грофица вратили су се у Рим и закуцали на врата њеног оца. Али, убрзо по доласку, оптужујући их као јеретике, затворила их је папска полиција. „Грофица“ је из затвора упућена у манастир, где је умрла 1794 године. А Каљостро је последње године свог живота провео у ланцима, прикован за зид у једној од подземних тврђава Сан Лео. Умро је годину дана после своје жене.

О бурном животу алхемичара, мађионичара и исцелитеља Алесандра Каљостра стале су после његове смрти да се испредају многе, често противуречне, легенде. И док су га једни славили као човека обдареног натприродним моћима, други су га називали обичним варалицом, који је вешто умео да искоришћава сујеверје и лаковерност других. Историчарима су, пак, његови доживљаји послужили да употпуне своју слику о времену и друштву у коме је живео, а Александру Дими да напише свој познати роман „Успомене једног лекара“.

Проналазак вештачке свиле

Велики француски научник Пастер имао је доста ученика, а многи од њих били су и његов понос. Један од његових ђака био је и млади Илер д'Шардоне (1839—1924). Дужност Шардонеа била је да студира болест свилене бубе. Радећи на том корисном послу Шардоне је бивао сваког дана све више очаран оном чудесном способношћу свилене бубе која је дудов лист, своју храну, претварала у свилу. Једнога дана дошао је на идеју да и сам покуша да механичким путем створи оно што је радила свилена буба.

Године 1878 Шардоне је почео да проучава свилену бубу, а већ 1884 он је произвео прво синтетично ткиво. Први успели производ изложио је 1889 на изложби у Паризу. Две године доцније он подиже у Безансону фабрику вештачке свиле. То је заправо била прва фабрика ове врсте у свету. Овај производ заинтересовао је и друге научнике света, па су многи усавршавали начин израде. У прво време највећи успех постигли су Енглези Чарлс Кроз и Едвард Беван и то 1892 године, а доцније Француз Деспес. Када се појавила на тржишту, вештачка свила је издржала борбу са својим такмацима правом свилом, вуном и памуком. Потрошачи су увидели да се од ње могу правити веома елегантне и лепе хаљине, а што је важније оне су биле и јевтиније. Занимљиво је да је вештачка свила пренесена из Европе у Америку тек 1910 године, где су Енглези у Пенсилванији отворили и прву фабрику. Од тог времена употреба вештачке свиле постајала је све већа и она је знатно допринела да оживи текстилна индустрија.

Разговор на морском дну

Једнога дана, негде на дну мора, састадоше се велики бакалар, стари јастог, морска звезда и морски црв. Бакалар је био пресит и није се ни мицао. Само је својим глупим погледом буљио преда се. За то време морска звезда снажно је обухватала са својих пет кракова једну остригу и упињала се из све снаге да је исише. Острига је стезала своје љуштуре колико је могла, али све је било узалуд. Звезда је убризгала мало отрова на оном месту где се љуштуре затварају, па је сиротој острига брзо дошао крај. Кад ју је већ напола исисала, звезда се стала освртати на све стране да би нашла још хране. То јој није било тешко, јер је на врху сваког крака имала по једно око.

Стари јастог није се осећао добро, јер је тек пре неколико дана добио нов оклоп, а он је био сувише мекан. Због тога се скривао под једним великим каменом, ништа није јео и био је прилично мрзовољан.

Морском црву било је још горе. Он је дан пре тога изгубио своју задњу половину. Како се то догодило, ни он сам није знао. Очију није имао, али није било разлога да се тужи због тога, јер је живео у песку, па му очи ионако не би ничем служиле. Иначе, он је био сасвим јадно, мекано биће.

Док су тако ова четири морска становника бринула своје бриге, изненада им приђе велики делфин. Чим га опазише, све четворо ухвати страх. Бакалар снажно замахну репом и зачас се изгуби, јастог се још више увуче под камен, звезда умало што не испусти остригу, а црв се још дубље зари у песак, мада није био начисто с тим шта се догађа. Једино је по кретању воде осетио да се ближи нека опасност.

— Хеј! — узвикну бакалар из даљине. — Каква си ти риба?

— Ја нисам риба, — одговори велики делфин. — Ја сам сисар.

— А шта је то? — упита бакалар.

— Сисар је, мој брате, најотменија од свих животиња. Ми, например, уопште не можемо да дишемо у води као рибе и друге животиње овде доле. Ми морамо да исповимо до површине, подигнемо главу изнад ње и да удахнемо ваздух.

— Аух, јадниче! — рече сажаљиво бакалар.

— Глуп си ти, бакалару, кад мене можеш да назовеш јадником. Мене, великог делфина!

— Па, морам да те жалим, — одврати бакалар. — Природа ти је одредила да живиш у води, а то показује и твој лик, па ипак мораш свакичас да трчиш горе да се надишеш ваздуха. Извини, али чини ми се да је ипак мени боље.

— Теби се чини! Па разуме се, свак има свој укус. Било је уопште глупо да се упуштам с тобом у разговор. Како би ти и могао да разумеш отмен свет кад се само вучеш по том муљу. Одох да не слушам твоје глупости.

— Збогом, пријатељу! — довикну му бакалар. — Пази да ти не понестане ваздуха док стигнеш горе!

Велики делфин снажно махну репом и зачас се изгуби у правцу површине, док су се остали подругљиво смејали свом необичном посетиоцу.

— И он ми је неко, — ругао се бакалар. — Просто је невероватно како могу бити глупи они који себе сматрају за отмен свет. Ето, уобразио је да је њему боље него нама зато што у води не може да дише. Невероватно!

— Да, таква се надменост обично не свршава добро, — рече јастог. — Кад остаримо, онда то најбоље увиђамо и тек тада сазнамо да смо уствари сви једнаки.

— Ех, ех, — прекорно ће бакалар — мени се чини да си претерао. Ја јесам, додуше, томе хвалисавцу малочас очитао буквицу, јер сам скроман, праведан и поштен, али не заборави да ипак постоје разлике у свету.

— Па добро, — рече јастог. — Мени је најзад све то свеједно. Сад ми је главно да опет добијем нов оклоп.

— А, тако, ти дакле мењаш одећу, — рече бакалар. — Чујеш, то није баш много пријатно.

— И није, заиста! Морам толико дана да идем као да сам у кошуљи, па сам изложен назебу и свим другим непријатностима. То је већ седми пут како мењам одело.

— Ама, зар се то никако не може избећи?

— Не може. Зар ти не знаш да ми на тај начин растемо?

— Истина, — поправи се бакалар. — На то сам био сасвим заборавио. Нисам се сетио да ти спадаш у нижа бића.

— Зар сам ја нижи од тебе? — упита јастог незадовољно.

— Сигурно да си нижи. То можеш видети по томе како се развијаш. Зар не знаш да се ниже животиње преображавају или одбацују читав свој костур, као што ти сад чиниш. Више животиње развијају се постепено и складно. Ми растемо из дана у дан, неприметно и без престанка. Кад бих ја морао да се гулим као ти, онда бих више волео да умрем него да то издржим. Моје је тело финије и лепше скројено него твоје.

— Их, шта ти све не трућа овај бакалар! — промумла јастог и завуче се сасвим под камен, премда је још био прилично мекан, па је могао да осети свако зрнце песка које би га дотакло. — Зар је знак твог финог тела у томе што мораш да умреш кад одбациш своје одело?

— Наравно, — одговори бакалар.

— Е, онда сам ја срећан што нисам тако скројен. Кад о свему добро размислим, изгледа ми да си и ти исто онаква будала као онај делфин.

— Јасно је да се не можемо споразумети, — рече бакалар. — То, уосталом, није нимало чудно. Луд сам ја што уопште с тобом разговарам...

И он удари снажно репом, па у истом тренутку ишчезе.

— Ђаво би га знао шта тај све не уображава, — промрмља љутито јастог, извлачећи се испод камена.

— Да, тако је то на свету, — уздахну црв.

— Ко је то?... Ах, то си ти, мој добри црвићу. Како ми живиш?

— Па, није лоше... Песка има увек доста, а ко много не пробира увек ће ту наћи штогод за своју гушу. Љутим се само што сам изгубио свој стражњи део.

— Па шта радиш без њега?

— Ето, помажем се како знам и умем.

— А би ли ми могао рећи како се то догодило?

— Кад бих ја то знао! Мени је сад најважније да нађем своју другу половину.

— Па и да је нађеш, шта би с њом радио? — упита у чуду јастог.

— Ала си ти неки чудан створ! Зар не знаш то? Срастао бих једноставно с њом, шта бих друго!

— Зар и то може, побогу?

— Свакако да може. Ако не нађем изгубљену половину, онда се морам потрудити да ми нова нарасте. Наравно, то траје дуже, па би ми са старом било лакше.

— Чудно, заиста чудно, — рече јастог.

— Ја сам, додуше, чуо да се може изгубити нога или папак, па да онда нарасту нови, али читав стражњи део да нарасте, то заиста нисам чуо!

— Може, може, — упаде му у реч црв. — Но, никад не треба губити наду. Можда ћу је ипак наћи, а можда ћу наићи и на нечију другу половину.

— Шта кажеш? — упита у чуду јастог.

— То што си чуо! Срастао бих лепо и с туђом половином исто као са својом. А нас црва има много, па увек понеко изгуби свој стражњи део.

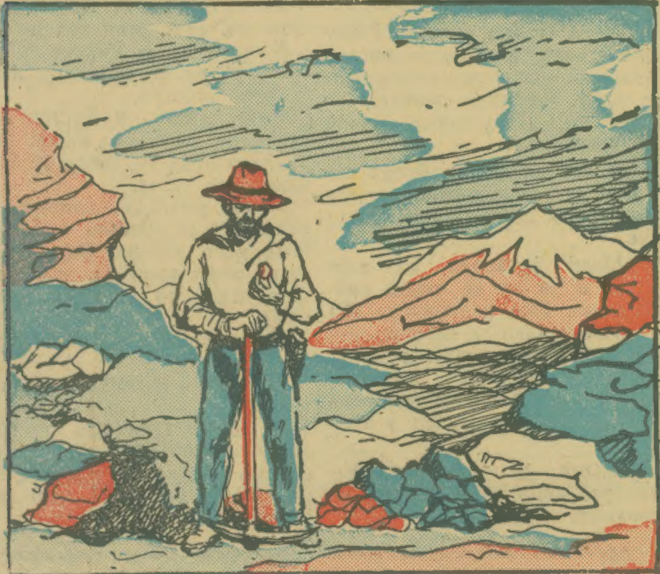
(Наставиће се)

Копач злата

— Слика из наше прошлости —

Стотине хиљада наших људи у току минулих времена отисле су се у бели свет. Многе од њих навеле су на то разне невоље, а други су отишли из жеље да што више пропутују. Неки од њих постигли су такве успехе какви се по романтичности својој могу наћи само у романима пуним бујне маште, а неки су и кости оставили у туђини. Али, то су посебне теме. Овде ћемо донети извод из писма једног нашег копача злата. Кад је то писмо било објављено у нашој старијој штампи, пре неких сто година, оно је пропраћено овим речима: „Ако има доста Србаља, који и по најдаљнијим морима плову, опет редко који од њих да ће што обширније писати о себи и земљама куда је пролазио. Стога ми немамо готово никаквих србских путописа, него морамо цео свет кроз туђе стакло да гледамо. Наш рахатлук у описивању путовања и земаља толики је да су туђинци саме србске земље боље и чешће описивали него сами ми, и Србин, који није у стању проћи земље у којима Срби станују, мора да се из туђинских књига учи познавати рођене земље своје!“

Копач злата чије ћемо писмо овде донети звао се Димитрије Благојев, родом из Жабља (у Шајкашкој). Писмо је написао своме оцу, не знајући да је он већ умро.

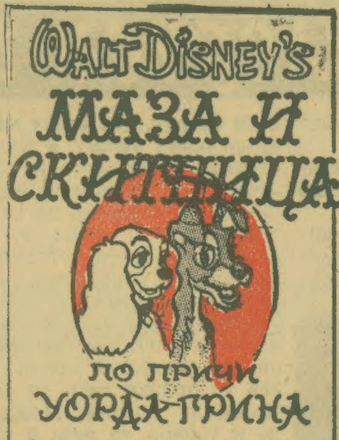
Само писмо написано је на немачком језику, „као што је то нажалост у граници војничкој врло обична ствар — сасвим природна последица немачких школа и немачко-војничког запта“. У писму су биле само „три речи српске“: струнио се (када Благоје пише о болести свога брата који је умро у Бечу), дада (то је његова баба) и Димитрије (када се потписао). Писмо је написао из Дјундин Отага, на Новом Зеланду. Датирано је 16 јула 1862, а у Тител је дошло 18 септембра исте године. Ево извода из тог писма:

„Мили оче, већ пуних десет година прошло је како од мене нисте чули гласа. После писма пуног жалости што сам вам га писао из Беча, ви сте по свој прилици изгубили сваку наду да ћете опет о мени што чути“. (Наиме, он је у бечком писму јавио да му је брат умро у болници).

„После његове смрти оставим Беч, не знајући ни сам куда ћу, али само даље из Беча, јер бих тамо могао да померим још и памећу. Америка ми је била на уму, али како тамо да одем, одакле ми средства. С овим мислима отпутовао сам у Хамбург, где сам остао док нисам стекао толико новца да сам могао у Енглеску отпутовати. Није ми много требало да из Енглеске отпутујем за Америку, али се моја пажња обрати на другу страну. Из Аустралије дође у Енглеску силно злато. Аустралија је од Енглеске удаљена 20.000 енглеских миља и за попутнину ми је требало пуних 16 фунти стерлинга. Пуне три године остао сам у Енглеској, већином у Лондону, а око 9 месеци у Манчестеру, док нисам скупио потребну суму, па сам 8 децембра 1856 године отишао у Ливерпул, где сам се укрцао у лађу и кренуо за Мелбурн у Аустралију. Пловио сам пуна 84 дана и тек 2 марта 1857 изишао сам на суво.

‚Да сам могао у Аустралију доћи 1853 године, одавно бих био богат човек. Овако, дошао сам, нажалост, врло касно. Најбоља, најбогатија златна поља прекопана су 1853, 54 и 55 године. Тако сам шест година радио врло тешко, проводио врло траљав живот, а све забадава. Два-три пута имао сам по 40 до 50 фунти стерлинга и увек сам вам хтео писати, али увек ми штогод стало на пут. Једанпут нађоше ново поље са златом, те одох тамо, као и хиљаде других, те ми оде и оно што сам са толико зноја заштедео. Надао сам се као и сви други који копају злато да ћу зарадити новац, па ћу онда управо кући, али то је увек било голо надање и ништа више. Тако се никад нисам могао решити да вам пишем, а да вам што и не пошаљем. Увек сам мислио: кад је већ толико прошло, а оно још који месец, можда ће се срећа осмехнути. И тако прође готово 11 година.

„Лани, у септембру, опет нађоше ново златно поље, али далеко 2.000 миља од Аустралије, у Новом Зеланду, 6—8 дана путовања на паробродy из Мелбурна. Попутнина је 10 фунти стерлинга, а за те новце може се данас готово и у Енглеску отпутовати која је десет пута даље. Кад би се наравно заиста знало да су у Новом Зеланду нашли златно поље не бих се толико освртао на оних десет фунти. Али, лажне новине толико су пута варале, па се у почетку није поверовало у те гласове. Пет хиљада дигера (копача злата) који су имали прилично новца дигну се и крену тамо. Ових 5.000 људи укрцало се једне недеље у Мелбурну и кренуло за Дјундинг у Новом Зеланду. Хиљаде других, који су мање готовине имали у кеси, затезали су, нису знали шта да раде. Ићи у Отаго (тако се зове дистрикт где је Дјундинг главно место ,а од овога 52 енглеске миље у унутрашњост земље налазило се оно златно новозеландско поље), платити за лађу 10 фунти, пак потрошити остали новац тамо, па још не наћи никакво поље са златом! Код ових био сам и ја. Последица овог затезања била је та да сви они који су први отишли силан новац добише, 500 до 2.000 фунти од момка, а ми који смо три месеца доцније отишли нашли смо само сиромашну земљу. Многи су нешто и зарадили, а хиљаде ништа, јер је дошло 15—20.000 људи са свију страна Аустралије: из Мелбурна, Сиднеја, Аделаиде и Фандименсланда. Ја сам толико зарадио да могу са срца скинути тешки терет који ме је тиштао већ толико година: да вама пишем. Надам се од свега срца да ће вас ово моје писмо све наћи у животу и најповољнијем здрављу. Пуне 22 године прошло је како сам први пут отишао од куће. Све вас по хиљаду пута поздравља... Ја се опет враћам у Мелбурн. — Ваш син Димитрије“.

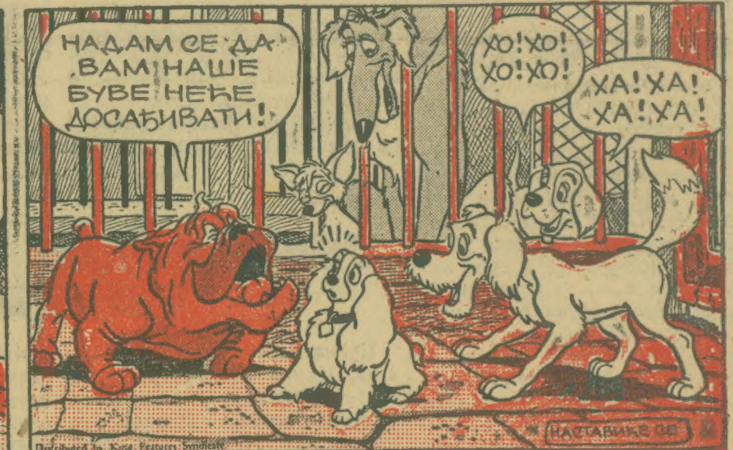

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ИСТОЧЊАЧКА МУДРОСТ

У нашим старијим часописима често се појављивала рубрика под насловом: Источњачка мудрост. Уствари, то су мудре изреке у којима је исказано извесно животно искуство у облику крат-

ких реченица, сличних пословицама. Та источњачка мудрост некада је дело појединаца, а некад народна умотворина. Овде ћемо навести неколико примера источњачке мудрости, којих иначе има веома много.

☆

Завист прождире сва добра дела, као што ватра уништава дрво.

☆

Колико је велика несрећа оnога човека који види да га сажаљевају и они који су му некад завидели.

☆

Неће пропасти човек који познаје своју снагу.

☆

Слаб човек који је на опрезу од моћнога непријатеља ближи је своме спасењу, него моћан човек који потцењује свог слабог противника.

Распитај се о суседу пре него што купиш кућу и о сапутнику пре него што кренеш на пут.

☆

Нико не може дуже времена да сакрије од људи свој прави карактер, јер сваки суд једнога дана мора пропустити оно што у себи садржи.

☆

Љубазно лице задобија пријатеља, а ведар поглед је мрежа којом се хвата љубав и пријатељство људи.

☆

„Лепа кућа са рђавим кирајџијом“, каже се за човека лепе спољашњости, а неваљале нарави.

Кад треба сабирати најважније лековито биље

Овде ћемо навести неколико врста нашег важнијег лековитог биља, затим који део биљке скупљати и у ком месецу.

Од биљке арнике бере се цвет и корен и то: у априлу, мају, јуну и јулу, од боровнице плод (бобе): у октобру и новембру, од бухача цвет: у априлу, мају, јуну и јулу, од кадуље лист: у јуну, јулу, августу и септембру, од камилице цвет: у априлу, мају, јуну, јулу и августу, од кантарије зелен: у јуну, јулу, августу и септембру, од лавандуле цвет: у јулу, августу и септембру; од липе цвет: у јуну и јулу, од ловора лист: у јуну, јулу, августу и септембру, од мајчине душице зелен: у мају, јуну, јулу, августу и септембру, од папрати корен: у марту, априлу, септембру и октобру, од рузмарина лист: у јуну, јулу и августу, од белог слеза цвет, лист и корен: у мају, јуну, јулу, септембру и октобру, од валеријане корен: у марту, априлу, септембру и октобру, од велебиља лист и корен: у јулу, августу, септембру и октобру, од бунике лист: у мају, јуну, јулу и августу, од линцуре корен: у марту и априлу, затим у септембру и октобру.

КАКВА ЈЕ ТО ВЕЛИКА ГРЧКА

Велика Грчка је име јужне Италије (од 6 века пре наше ере) у којој су Грци основали велики број колонија.

РИБЉЕ БРАШНО

Рибље брашно се добија од целих или појединих делова морских риба и служи као сточна храна. Оно садржи просечно 40% беланчевина, 30% фосфорно киселога калцијума, 4% кухињске соли итд.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

„БАШТА“ У ЦАРСТВУ ЛЕДА

Групу Новозеланђана која ће бити у саставу једне велике експедиције на Антарктик предводиће Едмунд Хилари, познат по експедицији на Монт Еверест. Године 1958 Хилари ће се састати између Јужног Пола и Макмердо Саунда са доктором Вилијамом Фуксом, вођом друге антарктичке експедиције, па ће одатле с њим кренути на заједнички и последњи циљ. Хилари ће понети на Антарктик и 200 фунти новозеландске земље у коју ће, у том царству леда, засадити биљке. Он се нада да ће сенф и зелена салата помоћи члановима експедиције да одрже добро здравље. Кад засади биљке у ову башту, онда ће је целу прекрити провидним покривачем од пластичне масе. Башта ће бити загревана. Ово је први пут да једна експедиција на Антартктику прави овакав експеримент.

ЕКСПЛОЗИЈЕ НА ЈЕЗЕРУ

Једно језеро на острву Јави избацује мехурове. Пара и гасови избијају са дна и излећу са водене површине у виду

мехурова, који имају око 1,80 метар у пречнику. Пошто се дигну високо у ваздух, ти мехурови експлодирају уз јак прасак.

ПОВУЋИ СЕ У СВОЈ ШАТОР...

За време Тројанског рата дошло је до свађе између најславнијег грчког јунака Ахилеја и Агамемнона, главног команданта грчке војске због једне робиње, коју је Агамемнон отео Ахилеју. То је Ахилеја толико разбеснело да је престао да се бори и повукао се у свој шатор. Грци, чијим је успесима Ахилеј доприносио више него ико други и кога су се Тројанци највише бојали, почели су да губе. Они су преклињали Ахилеја да поново ступи у борбу и да због ситнице не занемари интерес отаџбине. Али, све је било узалуд. Тек кад су му јавили да је погинуо Патрокле, његов најдражи пријатељ, у Ахилеју се појавила жеђ за осветом и заборавио је на свађу и мржњу, па је као вихор улетео у бојне редове и косио непријатеља. Израз: повући се у свој шатор значи напустити неки важан посао због слабих разлога, иако је веома корисно да се то не чини.

ДИПНОЕ

Дипное је група тропских риба. Оне имају поред шкрга и плућа и њима дишу за време суше. Живе у слатким водама Бразилије, Африке и Аустралије. Те воде пресушују за време лета.

ШТА СУ БАНАТИТИ

Банатити су младе еруптивне стене које су постале у јурској и кредној формацији. Разног су минералног састава. Излиле су се у Банату у виду жица.

„У последњем тренутку“

У седам сати изјутра, док је брод мирно пловио ка Бостону, један морнар-новајлија пао је у воду. То нико није приметио. Несрећни младић стропоштао се док је прао клизаву палубу. Зачас га је захватио страховит вртлог и повукао дуж бродског трупа. Недостајало је само неколико сантиметара па да га елиса шчепа и раскомада. Чим је смртоносни загрљај таласа попустио, дечак је изронио на површину и угледао изнад себе дивно плаво небо. Осетио је олакшање, али не за дуго. „Ако ме је дежурни официр приметио кад сам пао, требало би да ме спасу“, размишљао је он. Међутим, брод је пловио пуном брзином стално у истом правцу и морнар, ван себе од јада, поче да удара по води не би ли га стигао.

Одједном, он се сети савета који је командант дао морнарима за време једне вежбе спасавања:

— Ако се деси да сте у неприлици, никад не губите главу. Ко дозволи да га обузме страх, сигурно ће пропасти. Окретаће се у круг као кокошка без главе. Будите хладнокрвни и мирно размишљајте!

Младић престаде да се бацака по води и поче да размишља. „Нисам знао да умем да пливам, — рече он у себи. — Пошто не тонем, значи да је то ипак пливање!“ Потом, њему пође за руком да се ослободи тешких цокула и великих чакшира, па стаде да замахује као што су то, сећао се он, чинила штенад на речици која је протицала крај његовог имања, у селу.

Брод се све више удаљавао. Сад је једва могао да види димњак и катарке, кад га један велики талас подиже. Узнемирено је погледао око себе, али, сем воде и неба, ништа друго није могао да види...

За време доручка на броду, морнари приметише да им нема друга.

— Где ли се део? — запита један.

— Чудновато, — рече други. — Није позвао ни дежурног официра на доручак. Идем да га потражим.

Морнар је тражио „малог“ на све стране, распитивао се за њега, али нико није знао да му ишта одговори.

— Добро би учинио да обавестиш капетана, — предложи му један морнар.

Капетан се налазио на командном месту заједно с другим поручником. Брод је без

промене правца пловио Голфском струјом сто миља источно од Флориде, развијајући максималну брзину, тако да је већ надокнадио у времену оно што је био изгубио при поласку. У том тренутку капетану приђе онај матроз, сав задуван.

— Капетане, оног новајлију не можемо нигде да нађемо! Свуда смо га тражили. Нестао је! — И човек показа руком на морску пучину.

Капетан позва свог помоћника који је седео у трпезарији. Овај се сети да је заповедио „малом“ да опере палубу. То се догодило пошто му је донео доручак на мосту, отприлике у седам и десет.

Капетан баци поглед на сат: било је осам часова и двадесет и један минут. Значи, пре једног сата и 11 минута. А за то време превалили су 18 морских миља.

Издате су кратке заповести и мало испумпаног мазута изливено је у море. Брод је наставио још неко време у истом правцу, док мазут није оцртао праву линију, а затим се окренуо и наставио да плови тачно у супротном правцу.

— Биће потребно да се вратимо двадесет миља, — рече капетан. — Треба путовати сат и 20 минута. Запамтите у колико смо пошли натраг.

„Мали“ се и даље одржавао на води, настојећи да плива у правцу ишчезлог брода. Осећао се толико слаб да је зажелео да заплаче. Можда би то и учинио да није у својој машти одједном видео пред

собом капетана како се обраћа морнарима:

— Мучан је живот помораца. У магли и бури сручују се ударци који се не могу предвидети. Ту се не може отрчати у дућан по канап или кесу са ексерима да би се све поставило на своје место. Сами морате мућнути главом. Једно увек имајте на уму: људи страдају највише онда кад изгубе памет.

„Лако је команданту да тако говори, — размишљао је несрећни младић — кад никад није пао у море! А можда и јесте? Ко би то знао! Одавно плови морима и вероватно му се много којечега догодило!“

Младић покуша да се замисли у капетановој кожи и да изговори оно што би сам капетан рекао људима који се налазе у води као он сад. У том тренутку неколико таласа разбише се о њега и упола га потопише, тако да се он, уплашен и гушећи се, копрцао у морској пени.

Командант није очекивао да ће наћи несталог морнара. Струја и ветар утичу на правац кретања брода, а људска глава је сувише мали предмет за распознавање на морском пространству. Да и не говоримо о страху услед којег бродоломник врло брзо губи живот. Како би могао да се спасе младић који, усто, не зна да плива?

Капетан погледа на свој часовник. Још неколико минута.

— Јавите да смо скоро стигли! — рече он другом официру. Успорите вожњу!

Он је стално окретао главу лево-десно, док му је поглед пажљиво испитивао морску површину. Наједном повика:

— Стој! Припремите чамац за спасавање!

На сто метара од брода капетан је угледао како се једна људска глава помаља и губи.

„Мали“ је видео да лађа стаје и да му се чамац приближава. Баш у тренутку кад је осетио како га напушта последња снага, нечије руке га шчепаше, подигоше преко ограде и спустише на покривач који је био распрострт у чамцу.

Младић је унезверено посматрао лица људи који су га извукли.

— Хоћеш да пливаш? — рече му један од њих. — Море је направљено да бродови по њему језде, а не да људи пливају!

— Тебе ће, братац мој, добро излупати! — говорио је други. — Грозно си наљутио старога. Хм, прохтело ти се да се овде брчкаш. Због тебе смо три сата у задоцњењу.

Млади морнар добро је знао да су то само другарска задиркивања. Хтео је да намерно одмахне главом, да се насмеши, да им некако да на знање како их разуме, али је осећао неку муку у желуцу и стаде болно да повраћа.

— Прекините са шалом! — нареди поручник. — Пребацимо га што пре на брод. Брзо!

Кад је брод кренуо старим правцем, капетан је сишао у кабину да види морнара. Умотан у покриваче, изгледало је да нема ни седамнаест година. Очи су му биле пуне суза док је говорио:

— Капетане, не љутите се што сте због мене задоцнили.

Капетан га је умиривао, саветујући му да се испава и да се лепо одмори.

Уочи доласка у Бостон, капетан је затекао „малог“ на клупи испред магацина за боје како пере четке.

— Не умеш да пливаш, — рекао му је капетан — па се ипак ниси удавио. Одржао се се на води више од два и по сата. Како то да ниси потонуо?

— Ви сте ме научили како да не потонем.

— Ја? — изненадио се капетан.

— Да, ви. Говорили сте нам да у свакој прилици размишљамо шта треба учинити, да не губимо главу. И тако сам се спасао.

Једина бела тигрица

Према вестима из Њу Делхија, једина бела тигрица на свету примећена је недавно у џунгли Виндија Прадеш, у централној Индији. Индиска влада обећала је високу награду ономе ко је живу ухвати. У питању је женка јединог белог тигра, кога је ухватио пре две године махараџа од Рева и који отада живи у великом кавезу на његовом дворцу. Све хајке на лукаву и изванредно интелигентну женку завршиле су се

неуспехом. Крупна звер необично гордог изгледа има потпуно бело крзно ишарано црним пругама. Вредност последњих претставника ове изумрле врсте тигрова врло је велика. Један Американац је махараџи од Рева за његовог белог тигра нудио 35 милиона француских франака.

Истовремено с ловом на белу тигрицу, шумари и ловци у џунгли Виндија Прадеш организују у последње време масовне хајке на тигрове, који су се необично намножили. Крвоточне звери угрожавају села и убијају сваке године хиљаде грла стоке и десетине људи. Међу тигровима џунгле Виндија Прадеш, које сељаци називају „људождерима“, најчувенији је стари Шахдол, који је више пута био рањен, али још никоме није пошло за руком да га убије или ухвати. Та звер изванредне интелигенције и храбрости проузроковала је досад смрт 87 људи.

Обнављање зуба и костију

Постоји велика вероватноћа да ће у најскоријој будућности бити могућно обнављање и замена делова костију или зуба, захваљујући једном открићу за које стручњаци кажу да је једно од највећих у медицини у овој декади. Суштина открића је у овоме: нарочитим поступком, из животињских костију отстрањују се минералне соли и оне због тога постају меке и сличне сунђеру. Омекшале кости поново отврдну кад се, пошто се на њих делује одређеним хемикалијама, потопе у раствор сличан плазми.

Тако „деминерализираним“, то јест размекшаним костима, зубни лекари ће ускоро попуњавати шупљине у оболелим зубима много успешније но што се то сад чини разним смесама за пломбирање. Јер, мека коштана пломба стављена у зуб, а после стврднута, постаје део зуба. Поред тога, уместо данашњих металних навлака, зуб ће се облагати размекшалом коштаном масом која се неће разликовати од „оригинала“.

Хирурзи ће такође бити у могућности да, користећи се овим проналаском, убрзају зарашћивање прелома костију, па чак и да замене делове костију оштећене болешћу или несрећним случајем.

Копање каучука

На Новом Зеланду постоји једна занимљива радиност која је јединствена на свету. То је копање каучука. Заправо, то је крта и провидна материја, једна врста смоле која је некада цурила из џиновских стабала каури дрвета, која су расла у великом броју по целој северној територији Новог Зеланда.

Када се каури дрвету отсече грана или повреди стабло, онда из њега цури једна лепљива гумена материја која се стврдне у велике груменове. У току векова мочваре и земљишта, где су некада расле каури шуме, сабрале су се велике количине каучука. Данас се тај каучук употребљава за израду линолеума, лакова и масних боја. Стврднути каучук може добро да се полира. Први досељеници често су лепе примерке грумења тесали, полирали и украшавали разним шарама правећи од њих украсне предмете. Раније су копачи тражили само велике груменове. Али, данас не презиру ни мале комаде и често претражују места на којима су вршена ранија копања. Мали комади ваде се на тај начин што се земља испресеца жљебовима у које се пусти вода, а затим се све пропусти кроз велика решета. У последњим годинама извоз каури каучука са Новог Зеланда почео је знатно да опада. Узрок томе била је несигурна продаја каучука на светским тржиштима, затим што овај каучук има слабији квалитет него прави и најзад због тога што се на светском тржишту појављују све веће количине јевтинијег синтетичког каучука. Пошто за стварање и стврдњавање каури каучука треба да прођу векови, а осим тога шуме на Новом Зеланду су уништене, то постоји мало наде да ће ова индустрија поново процветати.

СЛОНОВИ — РАЗБОЈНИЦИ

У Јужној Родезији уништава се многа штетна дивљач. У ту штетну дивљач спадају и такозвани слонови-разбојници. Наиме, ти слонови често добијају тропско лудило-амок и онда наносе огромне штете усевима, селима и људима, јер у наступу лудила уништавају и сравњују са земљом све на шта наиђу. За уништавање ових слонова обучени су специјални ловци, а Национално удружење ловаца и заштитника дивљих животиња из Јужне Родезије дало је своје чланове специјалисте за уништавање ових животиња. Ловци ће платити сав транспорт и све хајкаче, заправо сами ће финансирати цео лов. Они могу да задрже кљове и у том случају морају купити лиценцу од државе. Ови ловци, веома поуздани и искусни, уништавају животиње тако да се оне не муче.

НАЈВЕЋЕ ЈАЈЕ НА СВЕТУ

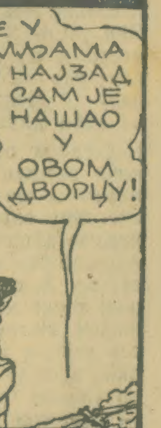
Између многих других необичних светских рекорда који се брижљиво региструју, милиони кокошака у свету „такмиче“ се у томе која ће да снесе највеће јаје. Недавно је једна кокошка у Дар ес Салему, у Мароку, снела јаје које је дугачко 8 сантиметара, а тешко 160 грама. Тако је потукла за 21 грам рекорд који је досад држала једна новозеландска кокошка.

„Последњи" ловци на туљане...

Амерички природњак Кенион отишао је на Аљаску у нади да ће моћи да присуствује лову на туљане. Овога је интересовало из два разлога. Пре свега зато да би прикупио податке о туљанима за време њихове велике сеобе, кад они пређу по 3.000 километара на југ од Прибиловских Острва у Беринговом Мору, на која се опет враћају улето, да би тамо одгајали своје младе; а с друге стране због самог лова, који је и данас онакав какав је био пре много векова. Према међународном споразуму, само Индијанци имају право да лове туљане за време сеобе, и то дуж обала Аљаске, Канаде и америчке државе Вашингтон. Тим ловом бави се укупно једва дванаестак Индијанаца.

Лов већих размера у овим крајевима почео је 1869 године. Прво су ловљене морске видре, због скупоценог крзна, па кад су оне истребљене људи су се окомили на туљане, који такође имају лепо крзно. Око 1880 године, ловци на туљане почели су силом довлачити на своје бродове Индијанце из племена Тлингит, пошто су они били познати као веома вешти у овом послу. Центар из кога су бродови полазили био је Сан Франциско. Бродови су пристајали у Ситки, на Аљасци, да би узели на палубу Индијанце и њихове чамце — по десет до петнаест чамаца на сваки брод. Затим би испловили на пучину. Кад би стигли до ловишта, спуштали су у море индијанске чамце, с по два ловца у сваком од њих. По цео дан Индијанци би ловили туљане харпунима, а ноћу су се враћали на брод, ако би уопште могли да га нађу.

Тај лов је уништавао туљане, али је косио и људе. Туљани су убијани без обзира на пол и старост. Многи би потонули пре но што ловци и стигну да их извуку из воде, док би други, тешко рањени, побегли, да би касније угинули. Тако је много туљана уништено а да људи од њих нису имали никакве користи. Један брод прикупио би за време сезоне по хиљаду и више туљанских кожа.

Године 1892, 125 бродова разних народности учествовало је у лову на туљане на Северном Пацифику и Беринговом Мору. Између 1870 и 1900 уништавано је просечно 100.000 туљана годишње, махом женки. Такав покољ довео је до тога да је 1911 године, кад су споразумом између САД, Енглеске, Јапана и Русије туљани стављени под међународну заштиту, било на Прибиловским Острвима свега око. 200 хиљада ових животиња. На отвореном мору лов се више није исплаћивао због малог броја туљана, док је на острвима настављен све до 1918. Отада се и на Прибиловским Острвима лов контролише и убијају се само млади мужјаци — 60.000—70.000 годишње. Захваљујући овој мери, број туљана се брзо повећавао, тако да данас износи отприлике милион и по комада. Број туљана које убију Индијанци дуж обала америчког континента, што им је одобрено међународним споразумом, безначајан је и уопште не утиче на размножавање ове животиње.

Кенион је дошао у везу са Индијанцима из племена Тлингит и успео да нађе неког Хермана Ситку, јединог од млађих људи који још уме да лови туљане. С њим се споразумео да крену у лов и уговореног дана пошли су бродићем дуж обале. Поред Кениона и Ситке, у лов су пошла и два стара Тлингит-Индијанца, пошто млађих ловаца нема. Брод је прешао 40 километара и укотвио се у једном мирном заливу. На обали, на једном скровитом месту, подигнут је логор. Све је било тихо, само су из залива допирали крици галебова и лавеж туљана и морских лавова који су нашли на јато харинги. Док су вршили припреме, један од Индијанаца испричао је како се ловило некад, у његовој младости, пре више од четрдесет година. Тада се морало ићи далеко на пучину. Туљана је било мало и лов је био далеко тежи. У својим малим чамцима проводили су Индијанци по једну или две ноћи на отвореном мору, а многи се никад нису вратили из лова.

Сутрадан, кренули су Кенион и његови пратиоци у лов. Туљани су их посматрали радознало, али и с неповерењем, са приличног отстојања. Херман је стајао на прамцу са спремним харпуном, али животиње су бежале чим би им се чамац приближио. За време сеобе туљани се не крећу у великим групама, већ највише по десетак. Тако лакше налазе храну. Како је време било мирно, туљани су увек благовремено чули ударање воде о бокове чамца, што их је плашило. Зато је лов био безуспешан све док ни је почео да дува благ ветар. Интересантно је да се Индијанци приближавају туљанима веслајући низ ветар, а не, како би се очекивало, уз ветар. Кад се весла уз ветар, таласи ударају о бокове чамца, а и весла праве већу буку, што све плаши туљане. Низ ветар се може лакше и нечујно веслати и прићи неопажено туљанима.

Први ударац харпуном промашио је. Херман није имао среће и морао је да препусти гађање старијим и искуснијим ловцима. И стварно, следећи хитац, упућен са даљине од око десет метара, погодио је циљ. Харпун је погодио животињу под водом, у пераје. Кад му се харпун зарио у тело, туљан је заронио и почео да вуче конопац којим је харпун био везан, тако да га је одмотао за читавих 50 метара. Затим је Индијанац почео да намотава конопац и после извесног времена појавио се туљан на површини. Да је животиња пружала организован отпор, тј. да је вукла само у једном правцу, било би је тешко привући. Туљан је, међутим, стално мењао правац, па је чак и прилазио чамцу. Тако је конопац све више и више намотаван. Индијанци су опоменули Кениона да се причува, а неколико тренутака касније зарили су се зуби туљана у ивицу чамца, на неколико сантиметара од Кениововог лакта. На то је један од Индијанаца ударио туљана мотком по глави и борба је била завршена. Уловљени туљан био је тежак 40 килограма.

Друга индијанска племена лове туљане другачије. Нека још употребљавају харпуне од кости. Један крај конопца везује се за харпун, а други за унапред припремљену, надувану туљанову кожу, која се баца у воду чим је туљан погођен. Она га спречава да зарони и у борби с њом туљан губи снагу. Други начин је да се за конопац веже тег од десетак кило грама, који вуче туљана надоле и удави га.

За недељу дана, Кенион и његови другови уловили су 41 туљана. Научник је прикупио све потребне податке и примерке који су га интересовали. На растанку, Индијанци су му рекли да су у лов пошли само да би њему изишли усусрет. Иначе, лов на туљане све мање интересује Индијанце. Стари људи који су се њиме бавили полако изумиру, а млади му нису вични. „Ускоро неће бити Тлингит-ловаца на туљане, рекли су му они. Ако не дођете догодине, ни ми вероватно нећемо кренути у лов".

ЖИВА ВАТРА

Жива ватра се добија трењем два сува липова или друга дрвета, ређе трењем камена или чега другога. После се ватра ухвати у труд. Позната је код свих народа. Жива ватра „извија се", истерује се, у нарочите дане, а што чине мушкарци (негде близанци или имењаци), ређе жене. У нашем народу постојало је веровање да се вади жива ватра ради „лечења" болести код стоке или људи.

Потомци Мохиканаца...

У време кад је Колумбо открио Америку и кад су бели људи почели насељавати Нови Свет, на територији данашњих Сједињених Америчких Држава живело је 846.000 Индијанаца. Свега век доцније, око 1600 године, њихов број пао је на 770.000. У току следећих векова Индијанци су били изложени суровом истребљивању. Неравна борба с боље наоружаним и бројнијим противником, глад и болести и многе друге недаће десетковали су староседеоце Америке. Године 1905 остало их је у САД свега 270.000.

Кад су америчке власти увиделе да Индијанцима прети опасност да потпуно изумру, заштитиле су их нарочитим законима и оставиле им читаве крајеве, резервате, у којима су могли несметано живети. Захваљујући овоме, њихов број се стао повећавати и данас у САД има 398.000 Индијанаца. У току последњег рата 25.000 Индијанаца борило се у редовима америчке војске, а 40.000 су на други начин допринели америчким ратним напорима. Европљани који су имали прилике да виде Мохиканце, Црне Ноге, Коктаве и Чипевасе у америчким униформама, без дуге косе и шареног перја, мислили су најчешће да су то Филипинци или Малајци.

Индијанци који живе племенским животом у резерватима ослобођени су свих пореза и такса и не потпадају под америчко законодавство. Међутим, чим оде из резервата, Индијанац се изједначује са осталим грађанима САД. Од 400.000 Индијанаца, данас око 260.000 живи и даље у племенима, бави се ловом и искоришћавањем огромног шумског и рудног блага на територијама резервата.

БИЉКЕ — ВЕСНИЦИ РАЗНИХ РУДА

Познато је да извесне биљке могу добро успевати само у одређеном земљишту, које има минерале погодне за њихов развитак. По мишљењу неких стручњака има и таквих биљака које указују да се у тлу на ком расту налазе минерали који су погодни само за развитак тих биљака. Још давно, практични рудари приметили су да кад наиђу на неке биљке да ће ту наћи и одређене руде. Један немачки геолог пре рата написао је и чланак у коме је изнео да неке врсте љубичице расту најбоље у подручјима где у земљи постоје цинкове руде. У једном подручју реке Мисури (Северна Америка) добро успева један грм на земљишту у коме се налази оловна руда. Око налазишта калаја у Бразилији расте белолист и тропска биљка квалеа. Весници златног песка у Бразилији су многе биљке. Исто тако постоје биљке које су весници бакра, живе, фосфорита итд.

КЊИГА ДЕБЕЛА ДВА САНТИМЕТРА ИМА 140.000 СТРАНА

Један шведски хемичар направио је недавно књигу са 140.000 страна на којој ништа не пише. Њени листови су од сребра. Један милиметар садржи седам хиљада слојева сребра. Књига служи само да би се показале фантастичне могућности тањења сребра.

Модерне тековине у старом Риму

Има ствари које ми данас сматрамо савременим и које још нису продрле у све крајеве света, па ипак су познате човечанству већ хиљадама година. Неким од њих служили су се увелико још стари Римљани, па су касније, у Средњем веку, заборављене, да би их људи у новије време поново открили и прогласили их, сасвим неоправдано, новим проналаском.

По кућама су биле спроведене водоводне цеви, па се плаћала и редовна такса за воду. Постојала је и нека врста парног грејања. Улице су биле ноћу осветљене, а за кола су била направљена нарочита удубљења за точкове, која потсећају на данашње железничке шине. Занимљиво је да је размах тих удубљења у камену износио 144 сантиметра, дакле приближно размаку данашњих шина. Добри друмови водили су кроз цело римско царство и њима су се кретали курири брзином од 240 километара на дан.

У Риму су постојали специјални ресторани за вегетеријанце, а била је позната и нека врста аутоматских бифеа. Вино у које је стављано воће исечено у комаде — бола — било је омиљено у Риму, а највише је тражена бола од ружиног лишћа. Римски музичари имали су своје стручно удружење и 311 године пре наше ере ступили су у штрајк зато што им је укинута државна субвенција. Штрајк је, како саопштава песник Овидије, имао успеха.

Деца су имала врло савремене играчке, као например чигру која свира. Играли су се и металним словима и право је чудо да још у римско време није откривена штампарија. Знало се и за огласне стубове, за громобране (истина без земљовода) и за грађевинску инспекцију, која је постојала још у старој Атини. Вештачку вилицу из предримског доба показују и данас у једном музеју у Италији, а нађено је много земљаних и металних лула.

Римски дневни лист „Акта диурна" основао је још Цезар, 59 године пре наше ере. Жене у старом Риму бориле су се за равноправност с мушкарцима, па је у време императора Хелиогабала отворен женски парламент, који је расправљао о моди и о разним друштвеним питањима.

Као што се види, стари Рим је у многом погледу био врло савремен.

Мале занимљивости

САМО ЗА ШЕСТ САТИ...

Порторико је велико острво из групе Великих Антила. Оно је често поприште најбешњих оркана, који га повремено потпуно опустоше. Године 1933 у том крају завладале су такве олује да су иза себе оставиле две стотине мртвих, преко две хиљаде рањених или осакаћених и око 250.000 лица без крова. Оркан је јурио брзином од 150 километара на сат и беснео пуних шест часова. Материјалне штете биле су огромне.

Површина Порторика износи око 8896 квадратних километара. У унутрашњости се налазе брда и планине, а обале су равне. Клима је тропска. Тамо успева: шећерна трска, кафа, памук, дуван, ананас, поморанџе итд. Од руда има злата, сребра, соли, фосфата итд.

ГДЕ СУ НАЈЈАЧЕ „МЛАЗНЕ СТРУЈЕ"

По мишљењу неких научника такозване „млазне струје" (кружне ваздушне струје на великим висинама) јаче су изнад Јапана него игде на свету. Недавно је утврђено постојање једне такве струје на висини од 10,5 километара. Брзина којом се кретала ова струја износила је око 640 километара на сат. Захваљујући овим струјама авиони који западну у њих могу да повећају акциони радијус и брзину.

КОНЦЕРТ У ЛАВЉЕМ КАВЕЗУ

Италијански баритон Ђино Беки приредио је 30 августа ове године, и то за опкладу, концерт у кавезу с лавовима. Пошто је дресер увео у кавез шест лавова и наредио им да на нарочитим постољима заузму своја места, међу њих је ступио Ђино Беки и отпевао им у Италији популарну песму „Стаза међу дрвећем". Публика је топло поздравила свог омиљеног певача, док лавове, изгледа, његова песма није много занимала, јер су се све време држали мирно. Овај необичан концерт био је приређен у једном циркусу у Монтекатинију, близу Фиренце.

ВРАТИТИ СЕ ПЕНАТИМА...

Пенати су били домаћи богови старих Римљана. Светилиште им је било огњиште које се налазило у атриуму (главно одељење римских зграда, врста унутрашњег дворишта опкољеног стубовима). Римљани су поред кућних поштовали и државне пенате који су се налазили у храму Весте, богиње ватре и домаћег огњишта. Свака породица имала је у олтару статуице својих пената. Израз: вратити се пенатима значио је: поново се вратити у свој дом.

ГАЈАЛ

Гајал је азиско говече. Оно је постало укрштањем домаћег кинеског говечета са дивљим гауром. По боји и изгледу гајал је сличан гауру, али је мањи од њега.

Ролигон

котрља се, пење се, пуже ...

Историја ролигона почела је једног пролећног дана 1935 године у Беринговом Мореузу. Вилијам Алби, који је у то време заједно са својом женом Рут био учитељ у једном ескимском насељу, враћао се тога дана са десеторицом Ескима из свог првог лова на туљане. Кад су стигли на обалу, Ескими су најпре надували неколико вешто сашивених туљанских кожа, тако да су добили меке, јастуцима сличне, вреће. А тада, употребивши те вреће као неку врсту точкова-ваљака, они су без по муке извукли на врх једног брега ,и то уз стрмину посуту шљунком и камењем, пет тона меса од туљана.

На ово необично превозно средство Алби је био готово сасвим заборавио. На њега га је, почетком рата у Кореји, потсетио његов пријатељ Алберт Ведемејер, командант Шесте америчке армије из Сан Франциска. Наиме, рђави путеви у Кореји просто су уништавали теретна војна возила. „Сећаш ли се да си ми једном давно причао о неким кожним ваљцима којима се сл же Ескими? — запитао је Ведемејер учитеља Албија. — Зар се не би могло начинити нешто слично, неко возило које би одолевало изрованим корејским путевима?“

Још исте вечери купио је Алби шест гума за фудбал и донео их у стан свог пријатеља. Надувао их је, али не сувише, а тада је окренуо наопако један тежак сто и поставио га на њих. Тепих у трпезарији зачас је — помоћу књига, пепељара и комађа угља — претворен у „брдовит терен“. Проба је успела: сто са својим точковима-ваљцима, прелазио је лако преко свих препрека. Лако надуване гумене лопте само би се мало улегле кад би нагазиле на какав већи комад угља и мирно се даље котрљале.

Сутрадан, Вилијам Алби затворио се у своју собу, из које је изишао тек кад су нацрти за модерну верзију ескимских кожних ваљака били готови. Кожу од туљана заменила је најлонска смеса импрегнирана гумом. Такав ваљак, назван флотон, шупаљ у средини да би кроз њега могла да прође покретна осовина, замишљен је као замена за точкове. Тежина возила и терета у њему преноси се равномерно на флотон преко осам мањих ваљака уграђених на шасију возила. Ролигон — тако се зове читаво возило због тога што изгледа да се цело ваља — иако се још и данас налази тек у повоју, претставља, по мишљењу многих стручњака, највећи проналазак после точка. Јер, он може да иде преко снега, песка, леда, блата, баруштина, стеновитог терена и разбијеног стакла, и то без обзира на временске прилике. То је возило, како је рекао један од стручњака, за прави „крос-контри“. Додуше, ролигон се не може похвалити својом брзином: преваљује нешто преко 20 километара на час. Али, он је, како смо већ казали, још у повоју. Први ролигони били су упућени на Гренланд и њихово преимућство над осталим

возилима одмах се показало. Тамо где су се точкови других кола ломили ,а сама се кола распадала, ролигон је лако прелазио преко неравних терена покривених снегом и ледом. Његове „вреће“ само би се угнуле кад би наишле на препреку и „ваљале“ се даље.

Они који су имали прилике да виде ролигон у покрету, готово су сви постављали исто питање: „Шта се догађа кад се најлонски ваљак пробуши? Зар не експлодира као балон?“ Чак и кад се пробуши, флотон не експлодира, јер је ваздушни притисак у њему мали и, ако отвор није сувише велик, може да прође читав дан пре но што сасвим спласне. А, поред тога, пукотина се дâ затворити обичним лепком којим се лепе аутомобилске гуме.

Ролигон има још једно преимућство над осталим возилима: њиме је немогућно прегазити човека. Заправо, оно ће прећи преко њега, али га неће озледити чак и кад је до максимума оптерећено. Једном се догодило да је сам Вилијам Алби, показујући своја кола неколицини пријатеља, без своје кривице, прегазио једног од њих. „Жртва“ је одмах устала са земље и обратила се осталима: „Пробајте и ви. Сасвим сам се пријатно осећао под точковима“. Узгред буди речено, ролигон који га је прегазио био је тежак заједно с теретом, преко две тоне.

Било би погрешно мислити да је ролигон искључиво војно возило. Пољопривредни стручњаци сматрају да ће он, нарочито у брдским крајевима где се трактори не могу употребити, веома брзо и успешно заменити запрежну стоку. Усто, не треба сметнути с ума да је шест седмина земљине површине без путева. А ролигону путеви нису потребни.

Веровали или не...

КАМЕНИ ПОЛАРНИ ИСТРАЖИВАЧ

У Зеленом Заливу, на Њуфаундленду, налази се једна стена која необично потсећа на кукуљицом заштићену главу поларног истраживача.

НЕВЕРОВАТНО ...

Хери Велс, из Гренд Репидса, у америчкој савезној држави Мичиген, оженио се 11 маја 1897 године. Отада па све до данас, значи пуних педесет и осам година, он се сваког једанаестог у месецу враћа с посла кући с поклоном за своју жену.

ПТИЦА РУГАЛИЦА

На великој липи на једном од прометнијих тргова у америчком граду Санта Анити свила је гнездо једна птица која је у сталној „завади“ са свима саобраћајцима. Јер, птица је током времена научила да имитира звиждуке саобраћајаца и сада, понављајући их, често ствара пометњу код возача.

УНАПРЕД ОДРЕЂЕНО ...

Поглавице племена Урунди, у Белгиском Конгу, добијају пре устоличења ново име. Избор ових имена није велик и будући поглавица има могућности да добије или име које преведено на наш језик значи „мир“, или пак име које значи „рат“. Од имена које он добије зависи и судбина племена којим влада, јер, по прастарим обичајима, његова спољна политика мора да буде у складу с

његовим именом. Садашњи поглавица племена Урунди зове се Мутара, што значи „мир“.

Магелански пингвин

Близу крајњег Јужног Рта Јужне Америке сусрели су се Европљани први пут с пингвинима. Хроничар првог путовања око света забележио је — а то је било 1520 године — да ни свих пет Магеланових бродова не би могли да приме „чудне гуске“ које је он видео у Заливу Светог Матије.

Године 1594 искрцао се Ричард Хокинс, познати енглески

морепловац, на острво Свету Магдалену у Магелановом Мореузу и извршио прави покољ пингвина, да би снабдео своје бродове храном. Он у свом дневнику потанко описује како је посада његових бродова прерадила и усолила месо пингвина, истичући да је оно било добро за јело и да је морнарима пуна два месеца замењивало говедину.

Постојбина магеланских пингвина је Патагонија, висока, гола и ветровита равница у коју реке усецају дубока корита. Пошто покољи слични ономе који је извршио Хокинс нису били ретки, пингвини се не појављују више у маси, како их је видео хроничар Магелановог путовања. Ипак, има их још доста на обе обале — атлантској и пацифичкој — јужног дела Јужне Америке, на Фалкландским Острвима, као и на острвима око рта Хорна. Има их и на острвима Хуан Фернандес. За време нарочито хладних зима они беже на север и долазе чак до Рио де Жанеира.

Занимљиво је да пингвини не улазе у воду док сасвим не одрасту, за разлику од младунаца других водених птица. Разлог је можда тај што пингвини пливају више крилима него ногама, а кости крила отврдну и мишићи ојачају тек кад птица одрасте. Женка пингвина ископа рупу у земљи и у њу снесе два јајета. Рупу ископа с лакоћом и у најтврђем тлу. У једном гнезду не налазе се само младунци једног пара пингвина, већ по неколико пингвинских породица заједнички подиже младе. Приликом храњења, одрасле птице не праве никакву разлику између својих и туђих младунаца.

Поред магеланског, постоје још три врсте пингвина, које су му блиски сродници. Једна од њих живи на јужном врху Африке, друга на перуанској обали, а трећа на острвима Галапагос.

Највећи архитрав из једног комада

Највећи архитрав (кровна греда од камена из једног комада која лежи на стубовима) налази се у критском граду Микени. Овај џиновски, дивно обрађени комад камена стар је преко 2.000 година. Дугачак је девет, широк пет, а дебео један метар. Стручњаци сматрају да је ово највећи камен који је обрађен и употребљен у архитектури, а можда и најлепши комад камена који је, неизломљен, извађен из каменолома.

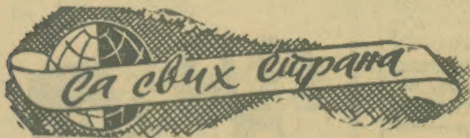

ОСТРВО ВАСКРСЕЊА ПОЧИЊЕ ДА ОТКРИВА СВОЈЕ ТАЈНЕ

Један немачки научник испитује тајне острва Васкрсења о којем се у научном свету много говори, и то од оног дана када је изишла из штампе књига познатог научника Тора Хајердала „Контики". Као што је познато, острво је нарочито чувено по огромним статуама од камена чије порекло још није тачно утврђено. У последње време на њега се нарочито обраћа пажња зато што су археолози открили један веома стари запис изрезбарен на древним таблицама. До данас још нико није могао да пронађе кључ за одгонетање тог писма. Године 1860, неки француски мисионар сусрео је једног старог урођеника који је тврдио да зна прастаре текстове напамет. Он их је рецитовао као што се рецитују псалме. Нажалост, из онога што је он знао није могло да се извуче доста речи да би се начинио поуздан речник ишчезлог језика. Немачки научник, служећи се сачуваним забелешкама давно умрлог језуите, ипак је успео да нешто одгонетне. У текстовима на древету каже се да је народ дошао на острво Васкрсења са острва Ранжи. О каменим грдосијама ништа још није пронађено, али није искључено да ће се у овим текстовима и о њима нешто открити.

* * *

КОРЊАЧЕ-БАЛЕРИНЕ

Две корњаче које знају да играју претстављају данас најомиљеније извођаче немачке телевизије. Њихова тачка запањује и весели све гледаоце који из дана у дан шаљу писма тражећи да оне имају учешћа у свакодневном програму. Пре но што су постале балерине, животиње су мирно живеле у кући глумице Марџијане Браун.

По цео дан би биле тихе и непокретне, изузев кад зачују музику. Кад је њихова власница то приметила, одлучила је да их научи да играју. Данас ове „балерине" са тешким оклопом доживљују невероватан успех, само што њега нису свесне.

* * *

ПРИРОДНА СКЛОНИШТА ЗА ПЛИН

Приликом бушења земље у Бајену, недалеко од Версаја, откривена су велика природна спремишта погодна за остављање велике количине плина који се добија из лоренских коксара. Ови природни резервоари корисно ће послужити уместо вештачких и скупих плинских шкољки. Прва бушења, извршена пре годину дана, омогућила су да се испод земље обезбеди спремиште за 250 милиона кубних метара плина. Да би се један лако испарљиви производ, као што је плин, могао лагеровати испод земље, потребно је да се испуне извесни услови од којих је најглавнији непропустљивост унутрашњих стена. Скорашња бушења у Француској показала су да „џеп" код Бајена испуњава потребне услове. Његова површина износи 10 до 12 квадратних километара и дозвољава смештај 400 милиона кубних метара гаса.

* * *

ОСВЕТЉАВА СЕ ЗАГОНЕТКА ВЕНЕРЕ

Један амерички астроном недавно је објавио закључке који ће, изгледа, расветлити досадашњу загонетку у вези са планетом Венером. Све до данас није тачно утврђено време њеног обртања око своје осовине, нити се тачно зна положај осовине, иако је у питању друга планета нашег сунчаног система. Помоћу 65 ултраљубичастих фотографија, које су снимљене овога лета, амерички астроном је открио три тамна и три светла омотача на површини планете. Претпостављајући да су они паралелни са земљиним полутаром, научник је закључио да полутар и кружна путања Венере образују угао од 32 степена. Он верује да ће се даљим испитивањем круга утврдити да се Венера не окреће око своје осовине за 225 дана како се то данас мисли, већ за неколцко недеља.

* * *

„МУЗИКАФОН"

Ако је телефонски апарат, чији смо број окренули, заузет, тада ћемо кроз слушалицу чути нарочити звук који означава да са тог апарата неко разговара. Али, ако нам се на другој страни жице неко одазове и замоли нас да причекамо док тражено лице буде слободно, или мора да оде да га потражи, не постоји никакав знак који би означавао да веза између нас и нашег саговорника није прекинута. Кад се чекање отегне ми спуштамо слушалицу и поново тражимо исти број, мада то није било потребно. Стручњаци сматрају да се услед оваквих неспоразума повећава број телефонских позива до 30%, и то баш у време кад је телефонски саобраћај најживљи. Због тога је један Француз изумео „музикафон". У случају да вас је неко замолио да причекате, потребно је да повуче спојницу према малом апарату који даје од себе непрекинути мелодични звук. Захваљујући њему ви ћете бити обавештени да веза није прекинута све док ваш саговорник не стигне и не искључи малу направу.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ДЕЛО ЧЕТРНАЕСТОГОДИШЊЕГ ДЕЧАКА

Енглез Џек Вернер, издавач и композитор, пронашао је у једној великој Бетовеновој књизи забележака, која се налази у Британском музеју, једну још необјављену композицију Бетовена. Сматра се да је Бетовен ово дело компоновао када је имао 14 година. Вернер каже: „Оригинални рукопис са кога сам преписао и уредио овај досад непознати рад (Алегрето у Е дуру за клавир, виолину и чело) налазио се у великој књизи забележака поред других дела. Ова досад непозната композиција Бетовена биће први пут изведена и емитована 8 новембра ове године у трећем програму радио Лондона.

ИСПРАВНА СТАТИСТИКА

Један амерички лекар тврди да повећан број старијих особа у односу на остале потиче углавном отуда што се сваке године рађа релативно мање деце. Све ређе су породице с много деце, а савремени животни стандард и успеси у медицини умањују смртност, па није чудо што проценат старијих особа расте.

НОВИ ЛЕК ПРОТИВ КИЈАВИЦЕ

У САД појавио се нов лек против кијавице. То је тизин, течност без боје и мириса, израђен на бази хидрохлора и тетрахидразолина. Тизин се на пробама показао много ефикаснији од аспирина, кодеина и других лекова. Довољно је унети три капљице у нос и већ је дисање олакшано. С нестрпљењем се очекују коначни резултати ових проба.

ПРАЊЕ ВАЗДУХА

У доба кад ваздух у градовима сваким даном постаје све нездравији и кад савремена наука проналази све више наелектризованих честица прашине, у Француској је начињен „апарат за прање ваздуха", који се може корисно употребити у школама, болницама, биоскопским дворанама итд. Ова направа ствара вихор који, с капацитетом од 40 кубних метара на минут, повлачи ваздух и одаје у једно „купатило", које му одузима непријатан мирис, прашину и микробе. Ако течности у „купатилу" додамо мало неког инсектицида, бићемо ослобођени комараца и мува, а ако додамо мало боровог уља, имаћемо утисак да смо у планини. Мотор овог апарата није јачи од једне петнаестине коњске снаге. Врше се опити с још мањим апаратом, који ће бити веома погодан за употребу у домаћинству.

НАЈБОЉЕ МЕТЛЕ

Врес (вресак) је зимзелени шиб, ситних и узаних, наспрамно распоређених листића, малих модрикасто-ружичастих цветова спојених у цваст у облику грозда и са много семенки. Плод има облик чауре. Врес расте у Европи, Западној Азији, Северној Африци, Северној Америци. У нашој земљи расте по шумама Босне и Херцеговине, Далмације, западне Србије, Хрватске и Словеније. Он је иначе медоносна биљка. Име врес односи се и на род ерика, који припада истој фамилији. Такозвана ерика арбореа, велики врес, је дрволика и више метара висока биљка са мирисним белим цветовима. Распрострањена је у медитеранској области. Род ерика обухвата око 530 врста у вантропској Африци, медитеранској области, европској атлантској области. Пореклом су из Јужне Африке. У брдима Дарбишајра, у Енглеској, жетва вреса почиње у септембру. Наиме, чим процвета, он се реже, везује у снопове и оставља да се суши и сазри слично као жито. Данас се праве и употребљавају метле од вреса нарочито у индустрији челика. Метле од вреса боље очисте подове фабрике од челичних струготина, прашине и других отпадака, него иједна друга метла.

КАКВО ЈЕ ТО ГВОЗДЕНО ДРВО

Гвоздено дрво је назив за око сто тропских врста тврдог дрвета. Најважније је казуарина, дугогодишње дрво гајено у тропским крајевима, а пореклом из Аустралије. Затим у гвоздено дрво спада и метросидерос нани, пореклом са Молучких Острва и сидероксилон са Мартиника.

ПОТПУН ВАКУУМ

У данашњој техници безваздушни простор значи само то да је на једном месту количина ваздуха сведена на најмању меру, а не и да га уопште нема. Чак и у радиолампама и машинама за разбијање атома има још доста честица гаса или ваздуха. Недавно је један амерички физичар начинио вакуум који отприлике одговара празнини која влада у међупланетарном простору. То је уједно и највећи вакуум који је у природи познат. За то нису потребне никакве нове пумпе. Довољно је да се у неки суд унесе жица од титана и да се испари, јер титанова пара приликом кондензовања упија ваздух. Сматра се да ће ово омогућити нов напредак у области атомске физике.

ЛЕКАРСКА ПИЈАВИЦА

Лекарска пијавица припада породици црва. Она живи у водама стајачицама. Спљоштена је и колутичаста тела, које на предњем и стражњем делу има једну пријањалку. Боје маслинастозелене, а на леђној страни има црвенкасте пруге. Дуга је 20 сантиметара. Лекарска пијавица храни се животињском крвљу, па су јој према томе уређена уста и органи за пробаву. Употребљава се за узимање крви болесницима. У нашој земљи има их много по мочварама, па се и извозе. Једна пијавица може да исише 4 до 5 грама крви и од тога живи око 6 месеци.

КАД ЈЕ БИЛА ВЕЛИКА СЕОБА НАРОДА

Велика сеоба народа је размештај германских и словенских племена који је поред осталих узрока изазван и доласком Хуна у Европу 375 године. Ова сеоба трајала је са прекидима све до краја 9 века.

БАНДАЖ

Бандаж је завој; у боксу омот око зглобова шаке, којим се они штите од повреде, а у мачевању служи за заштиту осетљивих делова тела. Примењује се и у јахачком спорту за омотавање ногу тркачког коња.

... мекинтоши, огртачи за кишу, добили су свој назив по имену шкотског фабриканта Мекинтоша, који их је први израђивао.

... од европских птица највеће јаје има ждрал, а најмање царић.

... болест лупус зове се у нашем народу вукоједина.

... почев од 2 века пре наше ере, грчки атлети били су професионалци.

... алфа, назив првог слова грчке азбуке, долази од семитске речи „алеф" што значи во, зато што је најстарији облик овог слова потсећао на главу вола.

... владар Кастилије Алфонс забранио је законом, 1368 године, свима племићима да једу лук.

... шаховски термин „мат" персиска

је реч и значи — мртав.

... област око Неретве некад се звала Паганија. Тако је у једном свом спису назива грчки владар Константин VII.

... најстарија позната реклама чува се у Британском музеју. То је, уствари, натпис на латинском: „Очна помада Луција Јулија Селиса".

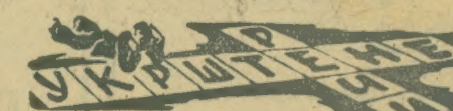
Исписан је на дну порцеланског лончића ископаног близу Лондона, где је некад била римска насеобина.

... од свих река на свету, Ганг има највећу делту (44.000 квадратних километара).

... есперанто је имао свог претечу, међународни вештачки језик који се звао волапик.

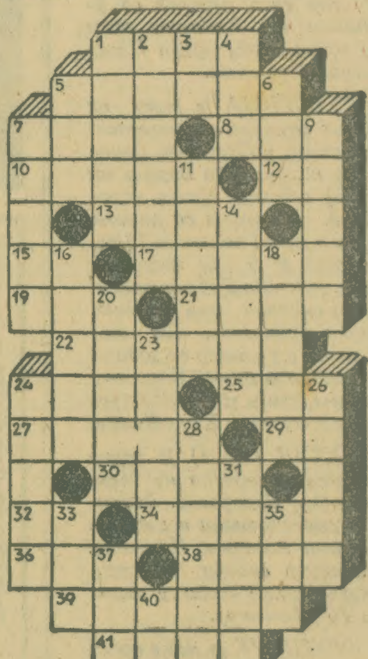
... реч музика долази од грчког „музике техне" или латинског „арс музика", што значи уметност муза.

... енглеска мера за дужину јард некад није била тачно одређена и мењала се приликом сваке промене на енглеском престолу. Наиме, јард је у почетку износио тачно онолико колики је био размак од врха владаревог носа до врхова прстију његове испружене десне руке.

Водоравно: 1) презиме француског композитора из 19 века; 5) дрвена зграда; 7) место у Бачкој; 8) један инсект; 10) слово грчке азбуке; 12) коњ; 13) град у Француској; 15) елидирана свеза; 17) Танталова кћи (мит.); 19) мета; 21) острво на Јадрану; 22) интерес на уложени новац; 24) драма М. Крлеже; 25) уметност (латин.); 27) мирис; 29) скраћеница за једну нашу административну јединицу; 30) врста текстилне сировине; 32) првак; 34) звер из породице мачака; 36) поклон; 38) име личности из једног Гетеовог дела; 39) врста књижевног састава) 41) мера за тежину.

Усправно: 1) име грчког лекара из II века; 2) врста јаког ветра; 3) предлог; 4) орган чула вида; 5) доња катарка ромбоидног једра; 6) јудејски владар; 7) птица грабљивица; 9) планина у Африци; 11) наше женско име; 14) једна посластица; 16) врста алкохолног пића; 18) презиме једног нашег футбалског репрезентативца; 20) руски композитор из 19 века; 23) изумрла животиња слична слону; 24) полуострво крај Дубровника; 26) једноћелични орган за размножавање код биљака криптограма; 28) безбојна течност добијена из катрана каменог угља; 31) народна скупштина код Атињана; 33) припадник средњовековног германског племена; 35) отац (слов.); 37) оружани сукоб народа; 40) показна заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) не; 3) кара; 5) могиле; 7) Мисисипи; 9) ала; 10) лов; 11) кк; 12) И(ван) К(укуљевић); 14) ха; 15) Ангора; 18) оаза; 19) салата; 21) су; 22) ор; 23) ра; 25) апс; 27) сир; 28) терапија; 31) Ребула; 32) мала; 33) да.

Усправно: 1) каги; 2) Ерис; 3) коса; 4) Алил; 5) Милка; 6) епоха; 7) мак; 8) ива; 12) Игало; 13) козар; 16) ноа; 17) рат; 19) супер; 20) арија; 21) сат; 24) ара; 26) Срем; 27) сила; 29) Абад; 30) Пула.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Мали Јова од великих слова начинио лица

Варница на врховима прстију

Статички електрицитет омогућава чудне и забавне експерименте, па чак и да са врха вашег прста искочи варница, уосталом сасвим безопасна.

Да би се ово постигло треба бити вешт, брзо радити и добро пазити да све ствари којима се служите буду сасвим суве и мало загрејане. Експеримент треба изводити у замраченој соби да би се варница могла видети.

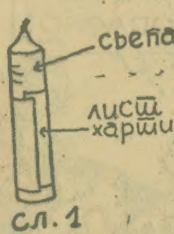
Узмите велики табак доста чврсте цртаће хартије, загрејте га толико да постане потпуно сув, али добро водите рачуна да га сувише не приближите пламену. Најбоље је загревати га поред електричне грејалице. Положите хартију на дрвени сто, исто тако сасвим сув, и, да бисте је наелектрисали, истрљајте је комадом суве фланелске или вунене крпе.

Ставите тада какав метални предмет (кључ, маказе или слично) на средину ове хартије и подигните је држећи је за њене две ивице. Ако тада неко приближи прст металном предмету, видећете како ће из њега да искочи плава, веома лепа варница. Уколико пажљивије изводите овај експеримент утолико ће и варница бити дужа. Ако су сви ови услови испуњени, она ће моћи да достигне, па чак и да премаши, дужину од 2 до 3 сантиметра.

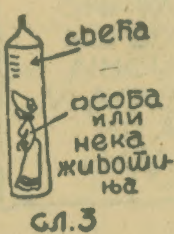
Свеће са сликама

Ево како можете да украсите свеће на оригиналан и забаван начин. Кад сте их улепшали сликама по свом избору, моћи ћете се њима послужити као украсима за сто приликом каквог рођендана или неке друге кућне свечаности.

Узмите лист хартије на којој се налази оштампана слика коју хоћете да пренесете

на свећу. Само се по себи разуме да ширина слике не сме бити већа од пречника свеће. Завијте хартију око свеће приљубљујући је доста чврсто, и то тако да штампана страна буде окренута свећи (слика 1).

Сад, кад је овог готово, пређите брзо преко полеђине хартије пламеном једне шибице или комадом врућег гвожђа (слика 2). Хартија ће се замастити и постати провидна; тада је одмотајте и видећете да је штампана слика остала отиснута на површини свеће. Отисак ће бити утолико чистији уколико је слика на хартији свежија, то јест ако употребите свеже штампане новине.

Слике можете отискивати не само у црном, већ и у разним другим бојама. Ако сте још и уметник, можете и сами да израдите слике или да на свећу пренесете своје име или монограм.

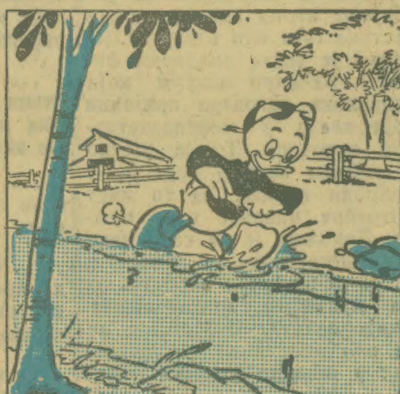

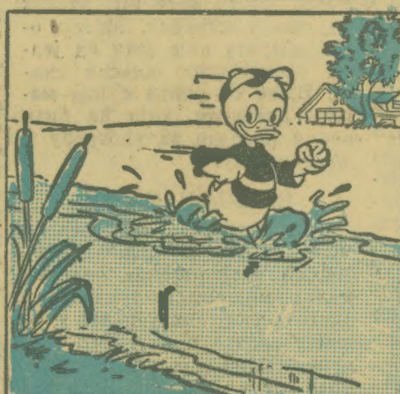

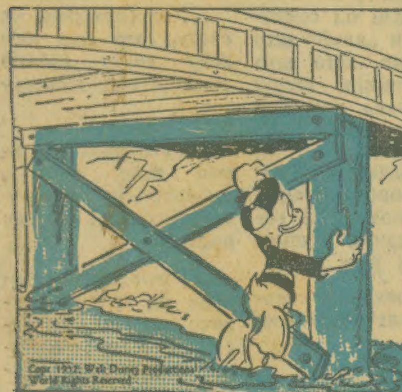

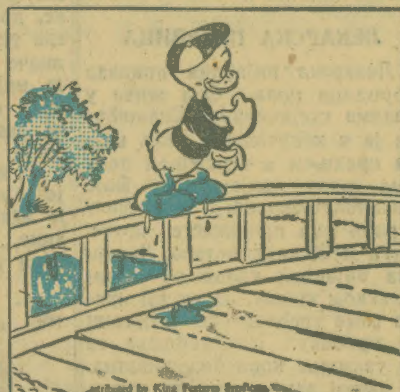

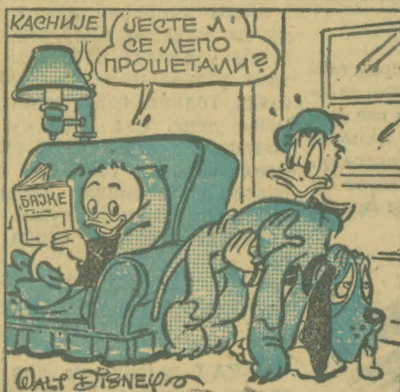

НЕ ЖУРИ ОН БЕЗ РАЗЛОГА

Паја навратнанос жури да стигне на време у канцеларију.

— Зашто толико журиш? Мислиш ли да се без тебе не може? — пребацује му Пата.

— Не, не мислим. Увидео сам поодавно да се може, али се бојим да то и други не примете.

ДОБРА ПРЕПОРУКА

— Ви желите да се запослите као ноћни чувар? — пита управник једног слагалишта Перу Ждеру. — А каквим квалификацијама располажете?

— Имам лак сан као зец, — одговори спремно Пера.

И ТО ИМА ДОБРУ СТРАНУ

Пата: Не гледај, молим те, ту фотографију. На њој изгледам десет година старија.

Паја: Утолико боље. Кроз десет година нећеш морати опет да се сликаш.

ЗНА ПАТУ

Мики: Оно Паја говори телефоном с Патом.

Хорације: Откуд знаш кад досад ни речи није проговорио?

Мики: Баш по томе.

Који је ОДГОВОР тачан

АНТОНИНА је:
- *плес*
- *пристаниште*
- *врста цвета*
- *чувена Римљанка*

БОХОРИНА је:
- *биљка*
- *рудник*
- *део сељачке куће*
- *планина*

НАХУЕ су:
- *тропске рибе*
- *стара обућа*
- *име једног племена*
- *грчке шумске богиње*

БУРУНДУК је:
- *животиња*
- *старо јело*
- *један део турске вароши*
- *огртач*

ОДГОВОР

АНТОНИНА је лука у Бразилији која је удаљена 20 километара од главне луке бразилијанске државе Парана. У њој живи 22.000 становника. Пловни канал до Антонине у заливу Паранагуа дубок је од 5 до 9 метара. На два гата укрцава се углавном чај. Антонина лежи на железничкој прузи Паранагуа—Куритиба.

БОХОРИНА је један од мањих рудника средњовековне Србије, у Подрињу. Данас се ту налази село Борина на десној притоци Дрине истог имена. Бохорина се помиње често у првој половини 15 века када је у њој постојала мања колонија Дубровчана. У њеној околини има трагова старог рударства. По свој прилици у руднику се добијало сребро и олово. Бохорину помиње још и у 17 веку турски путописац Хаџи-Калфа.

НАХУЕ (Naue) је група племена првобитно на Мексиканској Висоравни. Доцније распрострањени и даље по Средњој Америци. Имали су сразмерно високу културу. Главно племе били су Астеци (у Мексику).

БУРУНДУК је једна врста глодара. Он има образне кесе. Крзно му је на цени, а живи у источној Европи и Северној Азији.

Пустоловине Малога Џонија и кинеза Шанг-Лина

ЗОВЕМ СЕ ЏОНИ... ПРЕТРПЕО САМ БРОДОЛОМ
ЗНАМ СВЕ... ЈА МОТРИМ НА ВАС ДВОЈИЦУ ЈОШ ОД ПРВОГ ДАНА.

ГЛЕДАО САМ ШТА РАДИТЕ... ВИДЕО САМ ДА СТЕ СИШЛИ С УМА И ОДЛУЧИО САМ ДА ВАС УЗМЕМ ПОД СВОЈУ МОЋНУ ЗАШТИТУ
ШТА? ВИ МИСЛИТЕ ДА СМО ЛУДИ?

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика". Штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124 — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају